
Různé

Radim Palouš nonagenarius

Ročník 1924. Bylo jim patnáct, když přišli Němci a zavřeli vysoké školy, a bylo jim jednadvacet, když skončila válka (byl to i ročník Josefa Škvoreckého a jeho *Zbabělců*). Studovali v kratičkém mezidobí relativní svobody, ale ještě jim nebylo ani pětadvacet, když znovu spadla klec (byl to i ročník Jaroslava Kohouta, odsouzeného k dvanáctiletému vězení). Bylo jim čtyřiačtyřicet, když přijeli Rusové, a pětadesát, když padl komunistický režim.

Radim Palouš studoval filosofii na pražské filosofické fakultě v letech 1945-1948 (doktorát získal prací *Masarykovo filosofické mládí*). Patřil k nejužšímu okruhu žáků a přátel Jana Patočky z těchto let. Profesní uplatnění si po roce 1948 musel hledat jinde. Vystudoval na Vysoké škole pedagogické chemii a věnoval se badatelsky jí a později její didaktice. S vynucenými přestávkami působil jako vysokoškolský učitel a v roce 1967 se habilitoval prací *Škola moderního věku* pro obor pedagogiky. V roce 1977 patřil mezi první signatáře Charty 77. V roce 1980 pořídil dvousvazkovou samizdatovou edici Patočkových komeniologických spisů. V letech 1982-1983 byl mluvčím Charty 77. Od počátku padesátých do konce osmdesátých let spolupřítel domácí filosofické semináře, do roku 1977

za účasti Jana Patočky, v osmdesátých letech za účasti zahraničních filosofů. V lednu 1990 byl zvolen prvním politopadovým rektorem Univerzity Karlovy a v této funkci působil do roku 1994. Po roce 1990 publikoval tiskem řadu filosofických studií a knih a přednášel na četných zahraničních univerzitách.

Rád bych životní jubileum Radima Palouše připomněl několika vzpomínkami. S jeho jménem jsem se poprvé setkal v roce 1978, kdy v samizdatu uveřejnil knihu *Škola stáří* s podtitulem *Komenského škola stáří a založení gerontagogiky* (byla věnována Janu Patočkovi k nedožitým sedmdesátinám). Kniha má dvě kapitoly: první je meditací nad Komenského pojetím výchovy z hlediska úlohy stáří v lidském životě, druhá pojednává o potřebě založení teorie *školy stáří* pro naši dobu. O rok později, v roce 1979, se v cyklostylovém sborníku *Cesty myšlení* objevila studie „Světelná metafora“ a zhruba ve stejné době samostatná rozsáhlá práce s názvem *Konverze*, která tematicky těsně souvisí se *Školou stáří* a projektem gerontagogiky. Později, v roce 1987, vyšla péčí Křesťanské akademie v Římě tiskem kniha *Čas výchovy*, v níž jsou podstatné myšlenky a formulace těchto studií vtěleny v celek filosofického pojetí výchovy a jejího vztahu k věkům života a vě-

kům světa. V těchto studiích a knihách ze sedmdesátých a osmdesátých let vykryštovalo jádro Paloušovy osobité filosofie. Vzpomínám vděčně zejména četby *Školy stáří*, jejíž poselství je dnes stejně aktuální jako tehdy.

Moje druhá vzpomínka sahá do osmdesátých let, kdy se v bytě manželů Paloušových v Praze na Kampě konaly mj. přednášky významných zahraničních hostů (historii filosofického semináře spjatého s tímto místem vylíčil nedávno Daniel Kroupa v knížce *Dějiny Kampademie*). Vzpomínám na jednu takovou příležitost, která pro mne jako adepta klasických studií měla zvláštní význam. V květnu 1987 zde přednášel nestor francouzských helenistů profesor Jean-Pierre Vernant, zakladatel a předseda francouzské Asociace Jana Husa, která od roku 1981 organizovala a financovala přednášky a semináře francouzských akademiků, zejména filosofů, v prostředí československých disidentů. Téma i atmosféra tohoto večera, přednášející sám, pozornost početného publika a noblesa hostitelů jsou pro mne nezapomenutelné.

Má třetí vzpomínka platí době následující bezprostředně po 17. listopadu 1989. Nepamatuji si bohužel již přesná data jednotlivých událostí a lituji dnes, že jsem pro nedostatek místa kdysi vyhodil štosy písemností pocházejících z prvních týdnů a měsíců té doby. Týkaly se namnoze dění na Univerzitě Karlově. Ve vztahu k úřadu rektora si vzpomínám na následující situaci. Delegace před-

stavitelů stávkující Filosofické fakulty – dva studenti za stávkový výbor a dva vyučující (Jan Bouzek a Josef Petráň) – se vypravila do Karolína za úřadujícím rektorem Zdeňkem Češkou (jinak předsedou Ústavněprávního výboru Federálního shromáždění, které v únoru 1989 zvýšilo trestní sazby tzv. „pendrekového zákona“ z r. 1969), aby jej vyzvala k odstoupení. Rektor Češka k našemu milému překvapení bez odporu uznal naléhavost své rezignace, k níž skutečně také došlo. Tím byla otevřena otázka volby nového rektora. Nebylo předem jasné, kdo by se jím měl či mohl stát. Patří k zázrakům oněch týdnů, kdy se nemožné stávalo skutkem, že byl navržen a zvolen Radim Palouš. Jeho kandidatura byla studenty přijata příznivě a volba proběhla hladce. Přispěla k tomu nepochybně skutečnost, že Radim Palouš měl ve vztahu ke komunistickému režimu čistý štít a že stál ve vedení Občanského fóra po boku Václava Havla. Ve funkci prvního polistopadového rektora UK stanul před úkolem, který se svou povahou nelišil od úkolu disidentů stanovších tehdy v čele státu. Šlo o to učinit z komunistickou mocí znásilněné a pokřivené instituce opět instituci svobodnou a samosprávnou. Po desetiletích abnormálního stavu to byl úkol v krátkém čase těžko splnitelný. Ale nádhře v návrat ke svobodným poměrům a vůle k němu byly v té době tak silné, že se nejevil nedosažitelný. Radim Palouš se svého úkolu zhostil se ctí a vrátil úřadu rektora jeho důstojnost.

Filip Karfík